

תורה צוה לנו משה

ראשית כל, אומר שאני מתבייש לדבר פה, כיון שיש כאן כאלה גדולי תורה. אבל, עכ"פ, שמענו כאן דברים מאד מאד מרגשים, מה שדברו כאן הגאונים שליט"א, וברשותם רציתי לומר שני דברים.

דבר ראשון, להוסיף מילה אחת על מה שנאמר כאן. הרב שלנו, מרן הרב אברמסקי זצוק"ל, אשר אשתו, הרבנית רייזל, היתה נכדתו של הרידב"ז, ותמיד הוא היה מספר את הסיפור הנורא הזה שסיפרו כאן מהרידב"ז על התנור, אך הוא היה מוסיף עוד קטע בסיפור. שכאשר הרידב"ז סיפר את הסיפור הזה בעודו בצפת, הוא אמר על עצמו כך. היום זה יום היארצייט של האבא, ואמנם היום הוא הרגיש מאד לא טוב ולא היה בכוחו ללכת לבית כנסת להתפלל במנין, ואלמלא היה היום היארצייט של האבא הוא היה מתפלל בבית, כיון שהוא לא יכול ללכת, אבל הואיל והוא נזכר את הסיפור הזה מהתנור של ההורים שלו, שהם מכרו את התנור בקור הנורא שהיה במקום מגורם, כפי שתיארו קודם, כדי שהוא יוכל להמשיך ללמוד, זה נתן לו דחיפה שהוא צריך ללכת לבית הכנסת.

* נאמר במסיבת סיום חומש בראשית לילדי חיידר בבני ברק, מנחם אב תשס"ד.

** א. ה. ראינו לנכון להעתיק כאן את הסיפור במלואו, מתוך הספר "שאל אביך ויגדך" [להגה"צ רבי שלום שברון זצ"ל], ח"א עמוד יג, ז"ל:

'רבי יעקב דוד, הנודע בשם הרידב"ז, התגורר בשנותיו האחרונות בעיה"ק צפת. באחד הימים היה לו יום הזכרון לאביו, ובבואו לבית הכנסת לתפילת מנחה, ראה כי עדיין הקדים ויש עוד להמתין עד לזמן התפילה. עמד, איפוא, והמתין והרהר לעצמו, כשהוא נשען על ה"סטנדר", אבל תוך כדי הרהור - החל לפתע לבכות חרישית.

היה שם אחד המתפללים מתושבי צפת, שהבחין בדבר. הוא ניגש לרידב"ז ושאל אותו, כדרך אנשי צפת החריפים והממולחים: מבין אני את הבכי שבכיתם, כי היום הוא יום הזכרון לפטירת אביכם. אבל הלא הוא נפטר כשכבר היה בן שמונים ומעלה, וגם עברו כבר למעלה מחמישים שנה מאז הלך לעולמו, מה, איפוא, נזכרתם דוקא עכשיו לבכות?...

השיב הרידב"ז ואמר: אתה צודק, אבל אספר לך במה נזכרתי, כדי שתבין למה בכיתי: - כאשר הייתי ילד, שלח אותי אבי ללמוד אצל המלמדים המעולים ביותר, כי הוא תמיד אמר: יעקב דוד נתברך ב"ראש טוב" ובהרבה כשרון, ופעם אחת אף שמעתי שאמר לאמא: יעקב דוד יצמח ויהיה למדן גדול, ולכן אנחנו מוכרחים לקחת לו את המלמד הטוב ביותר. ואמנם היה בעיר מלמד מוכשר מאוד, אלא שהוא ביקש את שכרו: רובל שלם לכל חודש, וזה היה הרבה כסף.

אבי - המשיך הרידב"ז לספר - היה לו מקצוע של בונה תנורים, מזה התפרנס, אבל בדוחק גדול ובעניות רבה, אבל למרות זאת, כאשר נגע הדבר בשכר לימוד למלמד - לא היתה אצלו שום שאלה, מוכרחים לשלם למלמד, שהוא הטוב ביותר, כמה שהוא דורש. כך התחלתי ללמוד אצלו בתחילת הזמן ושקדתי על לימודי בהצלחה.

עברו שלושה חדשים מאז התחילו הלימודים, אבל אבי לא שילם למלמד כל אותו הזמן, כי לא מצא מנין לקחת. המלמד המתין עד אז בסבלנות, אבל כאשר עבר זמן כה ארוך, שלח

אותי הביתה עם פתק: "המתנתי שלושה חדשים, לא קיבלתי שום תשלום, יותר אינני יכול להמתין, הואילו בטובכם לשלוח לי את המגיע לי, אחרת לא אוכל להחזיק עוד את הילד"...
כאשר הבאתי את הפתק, פרצה בכיה בבית, אין כסף לשלם למלמד, אבל יעקב דוד הלא צריך ללמוד אצל מלמד טוב! מה בכל זאת עשה אבי? הנה, בדיוק באותו בוקר שהמלמד שלח אותי עם הפתק הביתה, הוא שמע בבית הכנסת שגביר אחד הקים בית חתנות לבנו, והיה צריך לבנות לו תנור, אלא שבית החרושת ללבנים הפסיק מאיזו שהיא סיבה לפעול ולא נמצאו לבנים עבור התנור. הגביר, שלמרות זאת רצה לבנות את התנור בבית בנו, הודיע, כי אותו בעל מלאכה שיביא לו לבנים - הוא ישלם לו גם בשביל הלבנים וגם בשביל הקמת התנור סך של ששה רובלים, טבין ותקילין...

אם כן, אמר רבי לאמי: יודעת את מה? אם אין אפשרות להשיג לבנים, נפרק את התנור שלנו ויהיו לי מזה לבנים, ואז אלך לאותו גביר ואבנה לו את התנור בשביל בנו, כך יהיו לנו ששה רובלים, ומזה נוכל לשלם למלמד... אמר ועשה. הוא פירק את התנור בבית, הלך אל הגביר ובנה מן הלבנים תנור חדש בבית בנו וקיבל את ששת הרובלים. בשמחה רבה חזר הביתה, קרא לי ואמר לי: יעקב דוד, קח לך ששה רובלים ותן אותם למלמד שלך, שלושה בשביל שלושת החדשים שעברו, ועוד שלושה - לשלושת החדשים הבאים של הזמן. לך נא אליו ותתאמץ ללמוד היטב...

אנחנו בבית, הוסיף הרידב"ז, כל בני המשפחה, האבא, והאמא וכל הילדים - כולנו קפאנו מקור במשך כל אותו החורף, בקושי הצלחנו להתכרבל בתוך סמרטוטים, בקושי רב יכולנו לישון מרוב קור, אבל הכל בשביל שיעקב דוד יוכל ללכת ללמוד אצל המלמד הטוב ביותר. כזאת היתה מסירות הנפש כדי להנחיל תורה לילד בישראל.

"למה, איפוא, בכיתי"? - סיים הרידב"ז את סיפורו, כי הנה עכשיו, בטרם צאתי מהבית לתפילה, חשתי קצת קור בגופי, וכבר מיהרתי לחשוב לעצמי, שאולי כדאי להימנע מלצאת החוצה ולהתפלל בבית. והנה, אז הרי יכלו הורי וכל הילדים לסבול קור אימים כל חדשי החורף בשביל תלמוד תורה שלי, ועכשיו היאך עלתה בי מחשבה להישאר בבית בגלל מעט קור. על זה היה הבכי שלי!... "ע"כ.